Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 114

HANOI

	Hà-nội (Banlieue compris) Phủ-lỵ (Banlieue compris)	Người đem đến nhà	Gửi xe tay	Bảo-hộ, Trung-kỳ và Nam-kỳ	Nam-kỳ, Đại-Pháp và các thuộc-địa khác	Ngoại-quốc
Một năm. .	6 $ 00	6 $ 00	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 60	12 $ 00
Các công-sở	»	8 . 00	8 . 00	8 . 00	9 . 00	»
Sáu tháng. .	3 . 00	3 . 50	3 . 20	3 . 20	3 . 30	6 . 00
Ba tháng. .	1 . 50	1 . 75	1 . 60	1 . 60	1 . 65	3 . 00
Một tháng. .	0 . 50	0 . 60	0 . 55	0 . 55	0 . 60	1 . 00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : T. E. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LOÀN

Adresse télégraphique :
TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.

Une seule insertion. . . . 0 $ 30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 15 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

4e page — 6

Giọt máu đào của quốc-dân ta

(Cái cảm-tưởng của quan Toàn-quyền mới ở trước đền kỷ-niệm trận-vong binh-sĩ ta)

« Giọt máu đào của nhân dân Đông-pháp cùng với giọt máu đào của nhân-dân Đại-pháp trộn lẫn với nhau đã làm cho mỗi dây thân-ái của thượng-quốc và thuộc-địa càng buộc với nhau trở nên bền chặt lâu dài ». Đó là câu nói của quan Toàn-quyền Merlin là một ngườ sắp sang thay mặt nhà nước Đại-pháp mà cầm cái quyền bảo-hộ sinh-mệnh tài-sản cho toàn cõi Đông-pháp ta, trước khi phó lỵ, ngài đi thăm đền kỷ-niệm trận-vong binh-sĩ Đông-pháp tại Nogent mà đáp lại lời diễn-thuyết của một người quốc-dân Việt Nam hôm 11 tháng Mai vừa rồi vậy. Ta nghe câu nói ấy mà có thể suy trắc được cái cảm-tưởng của quan Toàn-quyền mới đối với trận vong binh sĩ ta trong lúc đó và sẽ đối với quốc-dân ta là những kẻ chung hòn máu với những binh-sĩ lưu-huyết tại chiến trường Đại-pháp sau này thế nào ?

Ta còn nhớ trong một bài diễn-thuyết của quan Sarraut là tổng-trưởng bộ Thuộc địa nói về cái chính-sách nước Đại pháp đối với thuộc địa, ngài nói : « Ta đã gọi người thuộc-địa mà cho được cái danh-dự đi tuần tự cho nước Pháp ra, có lẽ nào ta lại từ chối mà không cho họ được cộng hưởng cái kết quả văn-minh, không dạy học cho họ, không bảo hộ cho sinh-mệnh, cho sức khỏe, cho quyền tự do, cho tài-sản, cho nhân-quyền của họ, không cho họ được tùy cái trình-độ trí-thức và tài-năng của họ mà hiệp lực cùng ta để quản-trị cái tài-sản chung ». Lại chính cái ngày khánh thành một cái đền kỷ-niệm trận-vong binh-sĩ tại kinh-thành Huế ta, quan Khâm-sứ Tissot cũng thay mặt quí Chính-phủ Bảo hộ mà đọc mấy lời truy-điệu, ngài cũng nói : « Những con yêu của Mẫu quốc đã đều gánh vác một phần việc vào cuộc toàn-thắng này thì Mẫu quốc tất phải nghĩ đến các con mà nhớ cái công của các con; con nào cũng là con, có lẽ nào coi con đẻ ở đất Pháp khác mà coi con nuôi ở thuộc-địa lại khác » Ấy từ sau cái trận chiến-tranh long trời lở đất, nước Đại-pháp qua khỏi cái hồi điên-bái long đong, các nhà chính-trị bên quí-quốc đối với trận vong binh-sĩ và đối với quốc dân Việt-Nam mình, ai cũng có một cái cảm-tưởng như thế. Mà phải, thử nghĩ cái cập-nạn của một nước không cùng chủng tộc, không cùng ngôn-ngữ ở tận đại-lục Âu-châu có can dự gì tới một nước xa-lắc xa-lơ ở tận cực-nam châu Á là nước Việt Nam này mà hàng mấy mươi vạn con người cam tâm ly hương khử quốc, đem tấm thân quí trọng mà hi sinh cho cái cuộc chiến-thắng của nước Pháp ở nơi mưa đạn rừng gươm, chẳng phải là vì nhân đạo, vì công lý, vì tự do, vì văn minh, vì cái tình nghĩa Pháp-Việt đề-huề mà vui lòng tuẫn-tử đấy ư ? Cái nhân đạo, cái công lý, cái tự do, cái văn-minh của nước Pháp hầu mất mà lại còn, hầu tồi mà lại sáng, chẳng là cái giọt máu đào của quốc-dân ta cũng có một phần công trong đó ư ? Cái câu nói của quan Toàn quyền mới đây cũng cùng với cái lời diễn thuyết của quan Thượng thư thuộc-địa Sarraut và cái lời truy điệu của quan Khâm-sứ Tissot cùng là cái biểu-hiện gì ơn và là cái lời hứa trả ơn của các ngài đối với quốc-dân ta vậy.

Tưởng cái quang cảnh ở trước nghĩa-từ Đông-pháp Nogent hôm 11 vừa rồi, lấy cái tư-cách một vị chủ-tể mà nhìn vào mấy hàng bia kỷ-niệm những con dân Đông-pháp trận vong, trong tiếng gió thổi chim kêu, khói sao phảng-phất như có cái vong-hồn mấy ngàn người binh-sĩ Việt-Nam rỏ hai hàng nước mắt mà giãi tỏ ở trước mặt quan Toàn-quyền mới đây rằng : Này chúng tôi là kẻ cùng nòi cùng nước với những nhân-dân sắp ở dưới quyền cai-trị ngài đây; chúng tôi đã từng vào sinh ra tử mà vì nước Pháp ngài xung phong hãm trận, đắp lấy đào hầm, ở giữa chỗ lằn than tấm máu đây; chúng tôi đã từng cô công cùng sức mà đúc súng chế đạn, làm bánh ướp thịt để cho quân lính được đủ sự cần dùng mà đánh giặc quân Nhật nhĩ man là kẻ thù nghịch của nước Pháp đây; chúng tôi không quản gì bỏ quê hương, xa xứ sở, lìa cha lìa mẹ, lìa vợ lìa con, vì cái bụng cảm công phò nạn đối với nước Pháp mà tan xương nát thịt ở trên quốc thổ ngài đây; chúng tôi vì cái lòng nghĩa hiệp mà đi, đã đi thì cái chết vẫn cầm sẵn trong tay từ lúc bước chân xuống tàu bể, chúng tôi thật không lấy cái chết làm hồi-hận chút nào, vì chúng tôi tuy chết mà con cháu, anh em, họ hàng, làng xóm chúng tôi còn sống lại mấy mươi triệu người ở trong cõi Việt-Nam sau đây sinh kế làm sao cho được sung dụ, trí thức làm sao cho được mở mang, đều trông cậy vào cái công khai hóa của người nước Pháp cả; nếu cái sự trông cậy của chúng tôi mà có một ngày kia được thỏa mãn thì cái giọt máu của chúng tôi đã đem công hiến cho nước Pháp chẳng là đáng giá lắm ru ? Những lời giải tỏ ấy lọt vào tai quan Toàn-quyền mới đây, chắc ngài phải bàn-khoăn trong dạ mà trả lời thầm rằng : Phải, chính ta đây là người sắp phải nhận cái trọng-trách hậu sinh khai trí cho nước nhà các người đây ; ta đến đây để chứng nhận cái công khó nhọc của các người ở nước Pháp ta ; ta đã biết rõ cái lòng vì nghĩa quyên thân của các người ; ta đã hiểu thấu cái hi-vọng tương lai của các người ; các người đã vui lòng mà đem cái giọt máu quí trọng công hiến cho nước Pháp ta thì nước Pháp ta có lẽ nào lại bỏ cái lòng trung ái của các người, phụ cái công giúp đỡ của các người mà không xét tới cái tình trông cậy của các người ; ta thay mặt nhà-nước Đại-pháp mà sang bảo-hộ nước các người, ta sẽ phải hết lòng thành thực mà khai hóa cho người Việt-Nam là những con chiu, anh em, họ-hàng, làng xóm cả người ; mới ngày kia mà trong nước các người của được giàu, dân được khỏe, con cháu các người cùng với con cháu chúng ta bên nước Pháp cùng được hưởng cái hạnh phúc văn minh mà ân ở cùng nhau thì cái vong-hồn các người thật là yên ổn.

Cái tiếng trả lời ngầm của quan Toàn-quyền mới đó với bao nhiêu vong-hồn binh-sĩ ta đó ta hà lại chẳng đáng nông mồi rằng khi ngài phó lỵ đây sẽ có một ngày hiện ra sự thực chăng ?

T.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 1er tháng 17 Mai 1923

Ông Freycinet tạ thế

M. de Freycinet, nguyên tổng-trưởng tòa Nội-các, có chân trong Hàn-lâm-viện tại-thế ở Paris, năm nay 95 tuổi. Ông dự vào việc chính-trị trong năm mươi năm. Ông rất có công trong Dân chính-phủ thứ ba này. Năm 1870 ông cùng với ông Gambetta. Ông tổ-chức binh-giả một cách có nền để bảo-tồn được quốc thể. Từ năm 1877 đến năm 1879, ông có công trong việc thực hành cái chương-trình công ác tày gió, khiến cho nước Pháp giàu thêm vô-số là công đào. Sau ông lại sang chức thượng-thư bộ Ngoại-vụ và bộ Chiến-tranh. Từ năm 1890 cho đến năm 1892, ông đứng tổng-trưởng tòa Nội-các, kiêm chức thượng-thư bộ Chiến-tranh. Trong tòa Nội-các sau, ông vẫn giữ chức thượng-thư bộ Chiến-tranh đến năm 1896. Trong buổi đại chiến-tranh mới rồi, ông sang chức thượng-thư về tòa Nội-các Briand, từ năm 1915 đến năm 1917.

Xưa nay không ai làm thượng-thư, và làm tổng-trưởng tòa Nội-các nhiều lần bằng ông. Ông có biệt tài về việc ngoại-giao và việc tổ-chức binh-giả.

Sáng hôm nay sẽ làm lễ cất đám ông tại nhà thờ đạo cải-lương Du l'Etoile, nhà-nước chịu phí tổn.

Việc trong hạt trú-binh

Người Đức có bảy-hoại đường hỏa-xa đi từ Trèves đến Coblentz vào chỗ Nerzig. Một quả bom nổ làm đường sắt đứt mất một quãng dài một thước. Song đường vẫn đi lại được. Một người Đức bị bắt. Viên xã-trưởng Nerzig và mấy viên chức cũng bị bắt.

Người Đức lại toan hủy-hoại sở chính điện-thoại ở Dusseldorf, nhưng lính canh Pháp biết lại ngăn ngừa được.

Tại Nguyên-lão nghị-viện

M Gustave Rivet trúng cử phó nghị trưởng nguyên-lão nghị viện.

Cuộc hội-nghị giảng hòa Đông-âu

Các phái-viên trong hội-đồng kinh tế đã họp ý nhau về 15 khoản trong tờ hòa-nghị. Bản giao-ước thương-mại định hạn là năm năm, theo như cái lý-thuyết của phái-bộ nước Thổ.

Thiên nói về các công việc nhượng cho người ngoại-quốc làm còn hoãn lại chưa bàn, để đợi cho chánh-phủ Angora và các nhà được quyền lợi nhượng ấy điều-đình với nhau.

Mấy giải thưởng văn-chương

Các giải thưởng Fleubert đã phát cho M Pierre Mille về tất cả các sách của ông đã trước tác, M Jean Viollis về quyển « La fuite d'un sou » và M. Laguinière về quyển « Grande dretagne »

Giải thưởng Nouveau Monde đã phát cho nhà tiểu-thuyết Ramignel là trước tác quyển «Diable au corps.»

Phú-ông với văn-sĩ

(Câu chuyện bên nước Pháp)

Ông Scribe là một nhà soạn kịch rứ danh ở nước Pháp về cận-đại đây. Có một lần một ông đại-phú-ông ở Ba-lê đến nói với ông rằng : « Này ông ấy, tôi muốn cùng với ông soạn chung một vở hí-kịch. Ông lấy ấy cái đề mục gì thật hay, viết thành bản kịch cho tôi thuộc tác, cho tôi hợp vào trong đó một vai hàng để kiếm cái tiếng người truyền ngụ truyền tụng bản kịch ấy là của tôi cùng soạn với ông ; tùy ý ông, nếu vì sự đó mà có cần phải thù bao nhiêu ít tiền công, tôi cũng xin nộp nhiều được ». Ông Scribe nói : ngài đợi vậy, tôi đáp dám nhận lời. Theo ý tôi thiết tưởng con lừa với con ngựa mà cùng đóng một cái yên thì coi sao cho được ?

Tự do diễn đàn

Cái hại khóa cử hãy còn

Đời khi nhà trường đến cái khóa thường của ta đã qua trong hai ba mươi năm về trước là cái khóa đường ta đi nhậm lạc vào trong vòng khoa cử cùng nhau kẻ trước người sau xô đẩy nhau vào, đến nỗi mê-man không tính sao mà tính-nổi ra được, kết cục cái sự nhầm lạc ấy gây cho quốc-dân ta một cái hại-lâu vô-cùng rất sâu cay. Chẳng thế mà đến khi cái học thuyết văn-minh ở phương Tây truyền-bá đến lại nhờ có nhà-nước Bảo-hộ ra công khai-hóa, lúc ấy người mình đã biết chán cái lối học khoa cử hư văn mà chú trọng về lối học văn-minh thực dụng, lại còn phần nhiều người vì cảm nhiễm cái bệnh ấy rất sâu, thấy thế không những không tán thành mà lại ra lòng phản-đối nữa, cho là cái nền nếp của người xưa để dụng công bồi đắp nên được, lẽ nào đến nay ta nỡ lòng mà phá hoại cho đành. Cái thái-độ của phái người ấy thực là trái nẻo với cái thời-cơ, cái thế-vận, vì vậy xã-hội đối với phái người ấy, vẫn cho là một phái người chấp nệ không biết biến-thông, cứ khư khư một mực cho đến nỗi cái lối cũ ấy đã nhỏ hạt, đã lệ liệt mà vẫn còn nghỉ làm vào ai, lẽ giấy rách nên giữ lấy lề. Tuy vậy cái phái người ấy dẫu có làm cái trở lực cho ta thực, nhưng chỉ làm trở lực trong một lúc ban đầu đó mà thôi, rồi sau cái sức sống bên ấy không thể nào chống lại được cái sức bành-trướng kịch thích của phong-trào, rồi mỗi ngày mỗi mai-một dần đi, đạo thải mãi đến nay hầu đã gần hết. Vậy cái đều ta lo tính cần hơn hết trong sự học của ta bây giờ không phải lo gì đến cái trở-lực ấy nữa, mà là chính lại phải lo về cái trở-lực mới xảy ra ở trong phái người tân-học là chính phái người ta vẫn có lòng mong mỏi trong bấy lâu, vì ta vẫn chắc rằng cái cơ tiến-hóa thuộc về tiền-đồ nước nhà sẽ-hội ta sau này, phái người ấy thực có một phần quan-hệ rất lớn. Thế mà ngờ đâu đến nay xem ra phái người ấy cũng chẳng khác gì phái người chấp-nệ như ta vừa nói trên kia, vì chính phái người ấy lại bị cái học khoa cử nó truyền nhiễm một cách sâu cay hơn trước. Ôi ! nếu quả vậy thì cái bệnh vẫn chưa chẳng là một cái cổ tật, một cái kẻ lệ người mình không sao gỡ cho thoát tránh cho ra được ra? Ấc thay ! nguy thay ! các nhà có cái nhiệt-thành muốn mưu sự tiến hóa cho quốc-dân ta bây giờ chẳng hay đã xét rõ cái hại này không nhỉ ?

Xưa kia vào lúc cái bệnh khoa cử đương thịnh hành hễ ai đã cập quyển sách đi học thì bài chữ khoa-cử để ra sẵn ngay vào trong tâm não rồi, kể những người có đủ cái tư-cách theo đuổi được tới mục-đích thì mái đầu cắm cổ, cố công chuyên trị quyển vàng, mòn xương nát dạ, hết sức đến lực mới có thể sao cho giật được cái giải bảng vàng ban đỏ, mũ bực lọng xanh để mưu lấy sự phú quí vinh hoa cho là mãn nguyện. Số học đã là như vậy thì số hành cũng là vô dụng, đã vô dụng thì có hại mà cái hại nọ phải nhỏ đâu ? Ấy vì đó mà đến khi bỏ được cái lối khoa-cử lối khoa-cử lấy rồi ta mới chắc đã rằng tự đấy về sau hẳn được thoát ly cái vòng lối lầm mà ra nơi sáng sủa. Nhưng cứ như sự học của người mình bấy giờ dẫu có đổi lốt thay hình, mà cái thần-hồn vẫn nguyên là khoa cử, thì có lẽ không khác. Không đâm nói lắt cắt, nhưng thực ra thì người phần đông chỉ phần-đấu phải người tân-học cứ kể sự học thì tính là những cái học văn-minh mạnh dân giàu nước cả đấy, nhưng đã có người nào học thấu được đến ra mà thi dụng làm ích lợi cho nước nhà xã-hội chưa ! Điều này ta dám quyết là chưa có, vì cái mục-đích học chẳng qua cũng chỉ kỳ khu trong mấy năm trời để thi lấy cái bằng nọ bằng kia để cầu cái kế no cơm lành áo cho một thân gia mình, ngoài cái mục đích ấy ra, trong tâm trí không còn điều gì hy-vọng khác nữa. như vậy thì có khác gì cái lối học khoa cử ngày xưa đâu. Mà xét cho cùng ra đến cái phần hủ-bại tệ-lậu thì lại có phần hơn trước

Ô ! tại đó thử nghĩ lại mà coi, có phải là nước nhà ta đến nỗi suy kém, dân tộc ta đến nỗi ngu hèn từ bao lâu cho mãi đến ngày nay là nguyên cớ ở cái học khoa cử đó không. Có sao để bỏ được rồi mà lại còn rước lấy ? Hay là cho rằng lối ấy có lợi cho từng cá-nhân thì đó có hại cho tiền đồ hiện vận của nước nhà xã hội công cộng kể chi, như vậy thì ta cũng không biết sao mà nói nữa.

Hàn-sinh

VĂN UYỂN

Cùng bạn chơi trên cầu ban đêm không có trăng

(Họa vần bài của bạn)

Tiếc thay hoa rồi cũng đến thay,
Hồng mất bên cầu lại tới đây,
Phong cảnh khác chừng phong cảnh cũ
Nước non ngẫm cũng nước non này.
Anh khuya tấm sự đôi mình tỏ.
Trong cuộc đa nhân một nước bay.
Bến xóm gà ai xao xác gáy,
Gáy sương chó ngoyệt đó chăng mầy.

Vịnh chơi billard

Phăng phắt bên tai tiếng úi-chà,
Qua chơi nhác thấy cuộc bi-đa.
Toánh vầy chín lỗ hình tròn xoáy,
Mặt giáp tam quân tướng trắng xòa.
Mặc sức tung hoành đôi gậy múa.
Đua tài thắng phụ cánh tay hoa,
Chen vai ai hỏi anh-hùng đó,
Kẻ trước người sau cũng thế mà !

Ngâu đề

(Sách-họa)

Tai nghe đồng quan tiếng om sòm,
Thột tỉnh vừng đông hé đỏ lòm,
Ngảm vận trường-thiên nằm bảy lối,
Hầm tra liên-tử một vài om.
Khuyến răn cho trẻ đôi hàng chữ,
Xướng họa cùng người ít vận nôm
Tiêu-khiển còn hơn là những thú :
Cơm đeu, xi-lấy, cắc-lốm-tom.

Võ-Lộng Hòa (Hà-tĩnh).

Bài ký chơi chùa Hương

(Tiếp theo)

Về mặt binh-thức thì thế, về mặt tinh-thần thì chùa này có một điều đặc biệt lắm, là người đông như thế mà vẫn yên ổn như thường, không có chỗ nào huyên náo cả, rõ ra về thanh-tịnh từ-bi.

Thôi, xem qua cảnh nhân công thế thôi, ta tới xem phong-cảnh thiên-công nào. Khi ấy vào độ 3 giờ chiều, ta đứng ở ngoài cổng trông vào cửa chùa trông ra bốn phía, thì thấy núi vậy bao bọc chung quanh chùa, khuỷnh khuỷnh như tay ngai vậy, núi nào cũng xanh ngắt một màu, trông như về ấy, lặng lặng lặng tai nghe chim gọi bạn, vượn ru con, thánh thu thánh thót, véo va véo von, rõ vui tai sướng mắt, vậy có vịnh hai bài tức cảnh rằng :

Chùa đâu quản các rất ngay ngà
Có phải Thiên-trù đấy đấy a
Riêng chiếm nẫu giới non với nước,
Xinh tuy cảnh phật có cùng hoa.
Tang-thương tự cổ từng bao biết,
Cảnh-trí thiên-nhiên vẫn một tòa,
Cảnh ấy người đây lòng luống
[những,
Nước non này vẫn nước non nhà.

Vịnh xong rồi nhân đọc bước lên xem chùa mới, chùa này tương truyền tự cổ chưa có, mới tự người tiền-phu là Nguyễn-Sách ở xã Yên-vĩ cuốc đất làm vườn thì thấy được, sau vì hội Thiện mới mở thêm ra, kể thế có chùa mới độ vào khoảng non 30 năm nay, nhưa thế gọi là chùa Mới, chứ không là chùng nào. nói ấy gọi Trà mĩ, đương núi kề cũng đã để đi đến, đi độ độ 15 phút đồng bằng thì đến núi, trông ngoài cửa có hai lối vào vào cũng vẫn từ tế như thì xét cho cùng ra vậy, trong một cái hang cũng rộng, nhưng nhỏ mà đã xuống hình như bức màn quấn cả, lại có nhiều hình đẹp, như voi đá, chuông đá, trông đẹp, v. v. Trông cực kỳ là ngoạn mắt, khách đi thơ rất nhiều, đều không hiện bút mực, nên không biên chép được, kha tiếc.

Xem xong ra sân hòng mát, chợt nhớ đến chữ « đăng cao viễn diệu » bèn phóng lên con mắt trông xa, thực thu được hết cảnh thiên-nhiên ở đó vào trong con mắt. thì thấy :

Cây lá biếc đã rân xanh,
Nước khe róc rách chim cành véo von.

Một bầu trời chiếm cảnh-khôn,
Bỗng lại Lăng-uyển như còn đâu xưa,

Tức-cảnh vịnh một bài rằng :

Hang kia ai đắp động ai xây ?
Một bức tranh tình để đến nay.
Hang hỏm hòm hom chùa một trái,
Rộng toang toác mở cửa song khai,
Giăng thanh gió mát bầu tiên đó.
Nước biếc non xanh cảnh nào ấy.
Hỏi khách đáng-lâm chừng mấy kẻ,
Ai về ai lánh với ai say.

Xâm xẩm lối chùng nhau về chùa, nhân tiện lại chỗ gần chùa Trà đầy xem qua, thì thấy các bóng các già đương khấn xanh ấo đỏ lên đông, có người lên đến 15, 20 già. Chao ôi ! cái học độ đông bao sao hại người ta sâu cay thế ? biết bao giờ trừ được, nghĩ người mình mà ngán thay ! Thôi dài trở về trợ nằm nghỉ.

Mờ mờ sáng dậy ăn cơm đó, nằm sửa lễ vật chỉnh đốn, để vào chùa trong, Sáng tỏ bước chùa ra đi, gập ghềnh bước thấp bước cao, càng đi càng thú càng vào càng xinh, thực là sơ-thủy hữu tình, có hoa đoái khách yến anh đưa người, cỏ đi một đoạn một, chúng tôi đứng bước lại để đứng ngắm xem, thấy nhiều cảnh thú quá, chim đàng quá, khỉ leo cây thông gia điểm trống trúc gấy khua sênh, đi đàng đỉnh một lát đến chùa Giải-oan vào hàng nghỉ một chút rồi rủ nhau lên chùa. Chùa đó cũng là một cái hang, trông thường thôi, nhưng lạ nhất là trên nóc có gắng hỗ biết lại

có hỗ vơi lại đầy. Luận hỏi hỗ để ai hay, oan-gia thì lấy nước này rửa cho, cũng lấy làm thú.

Cái đều niệm phật bước chân ra, Bụng nghĩ non thảo để đấy a. Riêng chiếm nẫu giới non với nước,

Quan Lãnh-sự Nhật. — M. Shinichi-Mori là lãnh-sự mới của Nhật-bản ở Haiphòng đã tiếp được giấy trần. Tên Viết cùng tên Bối đuổi theo vớ được một đứa nhận ra thì là đứa ở tên Viết chực giết trộm và nhà chủ

Xe đụng nhau. — Sáng hôm qua hồi 10 giờ, một cái xe ngựa tải đồ của hiệu Phúc-mỹ qua phố hàng Gà của

khen ông Thúy sau đã tỏn bao công phu mới thân nhật được đủ tài-liệu mà vẽ nên bức tranh « Thế thái nhân-

Lễ xong, xuống, lại theo con đường cũ đi vào lần theo lối nhỏ quanh co, qua ngàn mợ tới đến nhà Chấn-song.

Đến đây nghe chán đã hơi mỏi, nhưng cửa bịt bát xa trông vông giới rủ xuống mấy vàng thiết thủ. Là thay hỏi thà yên hà, lấy làm thích lắm, vậy cũng quên cả sự nhọc mà cố rủng nhàn lần vào mà xem cho biết rừng lí rừng tí, xem xong ngâm một câu rằng :

Bầu giới cảnh phật mênh mông,
Biết đâu nước Nhược non Bồng là đâu.

Dưới lối sẵn áo ra đi, đi đến đây càng ngày càng trèo được mãi, trông giới nhỏ, còn con con, mà ta đã lọ... sơn trên đỉnh núi, đứng núi nọ trông núi kia là cuối, bước chân lên đường núi vẫn không cùng, lần theo đỉnh núi đi vòng, thế mới biết quẩn phong chỉ độ nhất, vang tiếng niệm a-di-đà-phật, mảng vui chơi mà quên phắt cả đường xa.

Đi khỏi mấy chỗ rược rồi, trông đã thấy : khói ngỉ ngút tỏa, hương ngào ngạt bay, ấy đã đến chùa Trong rồi đấy. Lần theo lối đá nhoài xuống, mới đến ngoài cửa hang, thấy có mấy cây cỏ thắng tâm tắp, cao ngất giới, trông đẹp lắm. Đến đây mới biết người ta thường gọi chùa này là chùa Chỏ là thế nhỉ. Bước vào cửa ngoài, mái ngói lợp thấp, ta... ở chỗ các cô các cậu, đây là nơi cất lợn, buồng tắm, lên trời có lối, xuống âm cơ đường, thế có là không? Ngửa mặt trông lên thấy có năm chữ của đức Minh-mạnh ta xưa để tiên giải đã rằng : « Nam thiên đệ nhất động » rất sơn rõ rệt, giát đá tro tro, thực làm cho cảnh này thêm cảnh sắc vậy. Tôi có nghĩ vịnh nên một bài :

Hang chùa Hương-tích bỏm bỏm hơm,
Thắng tích kỳ quan hẳn một chòm.
Vách đá rêu xanh xanh sáng ngắt,
Đường hang bóng tối tối om om.
Sinh sinh hóa hóa nhờ tay Tạo.
Sắc sắc không không mối mắt nhòm
Nết bút ngợi đề còn tạc đó,
Ai ơi đừng lại ngẩn mà nom.

Rồi vào đến phủ, thấy tượng phật-bà Quan-âm ngồi trên đài sen, bên tả thì Nam-hải, bên hữu thì Thiện-tài, nào Đồng-tử nào quan, nào Đồ-phu-nhân, Đức-thánh cùng với Diệu-âm hai nàng. Thanh-sư Bạch-tượng thành hàng, thâm nghiêm một điện linh quang giữa giới Lê xong, khấu đầu niệm phật giờ ra.

Lúc giờ ra về đã khỏi cửa động, lên cái hang ngay đấy, chàng tôi có ngỏi nghỉ lại, nhân cao hứng có đồng vịnh mấy câu rằng :

Dặm rừng bước thấp bước cao,
Rẽ mây trông rõ lối vào Thiên-thai.
Nghìn xưa âu cũng thế rày.
Gốc cây lại vạch một bài cổ thi.

Thơ rằng :

Cái cảnh chùa Hương cảnh cũng to,
Thực là giới điểm lại giời to.
Một dòng nước biếc giòng trong vắt,
Lớp một non xanh đá chắp nhô.
Cá khe lẳng kệ mang nghỉ ngập,
Chim núi nghe kinh cũ gật gù.
Con thuyền ngược phỏ lênh đênh nước,
Một bức tranh tình trải mấy thu.

* * *

Ước bỏi Đào-nguyên đây đó tá ?
Chùa đâu quản các nguy nga lạ.
Mấy tầng gác tía giềnh xuống non,
Vài dãy lầu son trên gành đá.
Lung tới đề huề gió với giăng,
Bốn mùa đơm cúng hoa cùng quả.
Ở đây cửa phật cảnh từ-bi,
Bụng ấy lòng tham đều hóa cả.

* * *

Cảnh lấy làm sao cảnh lạ lùng ?
Càng đi càng thấy rõ linh-tung.
Gập ghềnh lối bước chênh vênh thế,
Khấp khểnh đường đi khúc-khuỷu rồng.
Con vượn tụng kinh trên đỉnh núi,
Hoa mai đón khách dưới lòng thung.
Qua đỉnh núi này sang núi khác,
Rẽ mây trông đã thấy chùa trong.

* * *

Bầu tiên xây đắp khen ai khéo,
Rõ ràng phong-cảnh nọi thiên-tạo.
Kỳ kỳ quái quái hiện trăm hình,
Sắc sắc không không theo một lạo.
Chữ đề đệ nhất chứa rêu đong,
Cỗ phật ba nghìn còn trắng lạo.
Một bầu riêng chiếm cảnh thiên-nhiên,
Ai bảo rằng hư hay rằng ảo.

Xinh thay cảnh phật cỏ càng hoa.
Phong-cảnh nhìn xem phong-cảnh lạ,
Nước non này vẫn nước non nhà
Ai ơi qua đó mà coi thử,
Ngỏi ngẫm mà xem cảnh nước ta.

Ngâm xong, thuyền đang nổi gió, thừa trái cùng về.

Tuyết-như, Tăng-xuân-Mai

Tin Trung-hoa

Tin Canton ngày 13 Mai. — Tàu *Pampagna* đã được lệnh đi tuần trên sông Sikiang (Tây-giang) cho đến Fuchow mãi đến ngoài đường cương giới, Đại-tá R. A. Abernathy đã hạ lệnh cho tàu ấy phải hộ vệ cho các nhà buôn bán Hoa-kỳ muốn ngược sông, và phải xem xét cái tình cảnh của các nhà truyền giáo Hoa-kỳ ở Shui-Shing là nơi người Trung-hoa đánh nhau trong tuần-lễ trước.

Một hiện buôn Hoa-kỳ có báo tin rằng hai người làm công người Nga trong thành Shui-Shing đi đâu mấy bữa nay không thấy. Viên lĩnh-sự R. P. Teany có công bố rằng nhà truyền giáo ở Shui-Shing và ở Fuchow không việc gì cả. Hiện nay việc buôn bán đình hoãn cả, chưng tàu *Pampaga* được lệnh rằng hễ các nhà truyền giáo muốn cho tàu đi tuần thì tàu cũng phải đi.

Đạo quân của Wuleifa (Ngô-bội-Phu) gây nên cuộc chiến tranh bốn trước, hiện đã bị tan vỡ cả rồi. Cứ như đảng Sun-yat-Sen (Tôn-dật-Tiên) nói thì đạo quân ấy chết mất 1.500 người. 3.000 người bị bắt sống. Còn 700 người sống sót hiện nay đóng ở gần sông Sikiang.

Ở Sani Cow có vô-tuyến điện đến nói rằng Sun-yat-Sen lại vào thành sáng hôm nay, quân lính Wuleifa đã rút ra. Hiện nay Wuleifa còn một đạo quân đóng ở gần đấy. Có người lính trong đạo ấy phải bắt điệu đến, bỏi bản cũng không biết Wuleifa là ai, mà sáu tháng nay hắn chưa được lĩnh lương. Tá binh đứng vào việc làm đường.

Quân lính Sun yat-Sen có bắt được của bên kia 3.000 khẩu-súng, một triệu bao lưng cát-tút, 12 khẩu mãi bọc, 3 khẩu đại-bác krupp 77, và ba chuyến xe lương-thực.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 18 Mai 1923, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f. 95

Thị-giá quốc-trái — *Ngày 18 Mai 1923* : 3 %, 57 60. — 4 %, 1918 61,97. — 5 % 1915-1916 75,90. — 5 % 1920 89,35. — 6 %, 1920 91 60.

Tin tàu. — Tàu *Orénoque* khởi-hành ở Saigon đi Trung-kỳ, và Bắc-kỳ ngày 20 Mai, hồi 6 giờ sáng.

Tòa-án cai-trị. — Tòa-án cai-trị đến ngày thứ tư 6 Juin hồi 8 giờ sáng sẽ họp tại tòa Thương-thẩm.

Quan cai-trị Châtel. — Quan cai-trị Châtel nguyên quản-lý Văn-phòng phủ Toàn quyền cử đi nhộ-đồng việc cải đặt quan Tuần-quản Long, thì ngày hôm nay ở Marseille đã xuống tàu *Aramis* trở về bên này. Quan Châtel tới nơi sẽ lĩnh chức công-sứ một tỉnh Trung-kỳ, có lẽ là tỉnh Nghệ-an.

Xe-hỏa chạy đêm ở đường Lao-kay. — Kể từ đầu tháng sáu tây này trở đi cho đến cuối tháng chín tây, ở đường xe-hỏa Hanoi lên Lao-kay sẽ có những chuyến chạy đêm. Mỗi tuần lễ có một chuyến đi và một chuyến về. Ở Hanoi lên thì vào ngày thứ sáu khởi hành đúng 20 giờ 34 đến 5 giờ 51 sáng thì tới Phố-mới ; ở Lao kay xuống thì vào ngày thứ hai, khởi-hành đúng 20 giờ 35, đến 5 giờ 59 sáng thì tới tới nơi. Xe chạy đêm chỉ để ở những gare to... mà thôi.

Những chuyến xe ấy chỉ có hạng giường nằm, cạn g nhất hạng nhì và hạng ba mà thôi, c với không có hạng tư.

Giá chỗ ngồi tư tí cũng như giá xe bán ngày, còn giường nằm thì theo lệ về hạng nhất n ra thêm bốn đồng nữa bắt cứ là đi tư đâu đến đâu.

Công tí hóa xa h ại khéo cho rằng vì thời chạy đêm mà g ập những sự nguy hiểm thì công-tí vi la giữ cái quyền rất bởi những chạy ấn xa lại hoặc lại bắt bắn đi cũng đun re.

Xin đừng đi. — Tên Nguyễn-văn-Tiến, 30 tuổi, ở làng Phú-thị, tổng Phú-thị, huyện Gia-lâm, đã bị bắt về tội ăn cắp. Tên Tiến đã thú rằng : Nó đã ăn cắp của nhà Nguyễn-văn-Thiện, ở làng Phú-thị, 2 cái áo dài, 1 cái áo cánh, 1 cái khăn vuông, 1 cái khăn mặt, 1 cái quần, 1 đôi giầy, 1 đôi tất, 1 cái mũ, 1 cái ô, 1 cái cặp da, 1 cái ví, 1 cái bút máy, 1 cái đồng hồ, 1 cái dây chuyền, 1 cái nhẫn, 1 cái dây thắt lưng, 1 cái bút chì, 1 cái thẻ căn cước, 1 cái thẻ thuế thân, 1 cái thẻ lính, 1 cái thẻ đi đường, 1 cái thẻ đi chợ, 1 cái thẻ đi xe điện, 1 cái thẻ đi xe hỏa, 1 cái thẻ đi xe kéo, 1 cái thẻ đi xe đạp, 1 cái thẻ đi xe máy, 1 cái thẻ đi xe ô-tô, 1 cái thẻ đi xe ngựa, 1 cái thẻ đi xe bò, 1 cái thẻ đi xe trâu, 1 cái thẻ đi xe dê, 1 cái thẻ đi xe lợn, 1 cái thẻ đi xe chó, 1 cái thẻ đi xe mèo, 1 cái thẻ đi xe chuột, 1 cái thẻ đi xe rắn, 1 cái thẻ đi xe ếch, 1 cái thẻ đi xe nhái, 1 cái thẻ đi xe cóc, 1 cái thẻ đi xe ếch, 1 cái thẻ đi xe nhái, 1 cái thẻ đi xe cóc.

Tòa Thương-thẩm đã xử tên Tiến 1 năm tù và phạt 50 đồng lạ cho dân. Tòa Thương-thẩm bỏi xong hoãn lại để nghỉ án.

Cái ăn-man-ghé-gớ-n. — Vì chuyện bất bình tên Ngô-thị-Tiến là mẹ chồng Thị-Châm cãi nhau và chửi nhau với mẹ đẻ thị ấy vì thế tên Trương-văn-Sếp tức Nếp bèn mẹ lại cãi nhau với vợ là Thị-Châm. Đến đêm hai mẹ con thông mưu với nhau vào buồng lấy dao đâm chết Thị-Châm tức đương nghỉ mệt. Đoạn rồi không xác bỏ xuống hồ. Song lại sợ lộ thì tên Nếp và tên Trương-văn-Á tức Kính ra vớt xác lên khiêng về vườn nhổn. Tòa Nam-án tỉnh Hanam phạt tên Nếp, thị Tiến mỗi tên 15 năm khổ sai và 15 năm quản thúc tên Kính 5 năm khổ sai và 5 năm quản thúc. Tòa Thương-thẩm ấy xử phạt tên Nếp và thị Tiến nhưng tha cho tên Kính vì xét là tên ấy bị sai mà làm, chứ không can gì việc ăn mạng.

Làm chứng giả. — Một người tên là Thị Thực có tự một người tên là Thị Teo, không có tiền trả gán bằng trừ... sau rồi lại đi kiện là tự tiện bắt bằng của thị ấy mà tên Ng văn-Hiến làm chứng cũng nhận là Thị-Teo bắt đồ bằng. Đến lúc xét ra thì là tên Hiến làm chứng gian. Tòa Nam-án tỉnh Hưng-yên p xử tên Hiến 6 tháng tù Tòa Thương-thẩm giảm lội cho tên ấy xuống 3 tháng tù.

Ăn trộm mía đánh chết tuần. — Đêm hôm mồ g 7 tháng 7, tổ tên Trần-văn-Thư chèo thuyền đến bãi làng khác ăn trộm mía. Đến lúc tuần làng có mía đi tuần đến bắt thì lũ tên Thư đánh chết mất một người tuần và ba người khác bị thương nặng, rồi chèo thuyền trốn. Tòa Nam-án tỉnh Hà-nam phạt tổ Trần-văn-Thư, Lê-v Chèo mỗi tên 10 năm khổ sai và 5 năm quản-thúc, tên Trần-v-Mẫn tức Thư, Ng-v-Ngần Trần-v Y tức Hồng, Trần v Hòa mỗi tên 5 năm khổ sai và 3 năm quản thúc, tên Đỗ-văn-Khẩm tức Chí và Trần-văn-Puiên mỗi tên 3 năm tù và 2 năm quản thúc. Tòa Thương-thẩm y án.

Bán phiếu quốc-trái của công dân. — Tên Bùi-văn-Tiến là lý-trưởng làng Đại-trạng tự tiện bán phiếu quốc-trái của làng lấy tiền tiêu việc riêng. Tòa Nam-án tỉnh Bắc-ninh phạt tên Tiến 2 tháng tù, 40 đồng vạ bắt phải bồi trả lại những phiếu bán lậu. Tòa Thương-thẩm giảm tội tù xuống một tháng, tha tiền phạt, nhưng bắt tên ấy phải trả số tiền phiếu công lãi nữa.

Chứa đồ đạc ăn cắp. — Tòa Nam-án tỉnh Sơn-tây phạt tên Ng-v Hán 6 tháng tù về tội ăn cắp một cái hòm đồ đạc của một người tên là Kiều-v-Hợp đáng giá 200 p. Còn tên Ng-v-Khiêm bị cáo ăn cắp đồ thì được tha vì xét không đủ lẽ. Tòa Thương-thẩm tăng tội tên Hán 1 năm tù và bắt phải bồi 100 đồng cùng trả đồ lấy cho sự-chủ.

Giết chết đầy tớ. — Đêm hôm 13 Avril 1922 tên Vũ-v-Kiết là trưởng-tuần cùng với tên Hoàng-đình Bối là tuần đinh đi tuần gặp một bọn ăn trộm. Bọn ấy thấy tuần, chèo thuyền ở tên Kiết giật trộm về nhà chú. Tên Kỳ cùng tên Bối đem về nhà giết chết. Tòa Nam-án tỉnh Hải dương phạt tên Viết tên Bối mỗi tên 15 năm khổ sai và bắt phải bồi 100 đồng cho vợ con đứa đầy tớ ấy.

Làm tờ giả thác giả... Tên Lê-tất-Văn là chánh-tổng có lấy một người dân-bà góa không có chồng con gì cả San chết thì tên ấy làm giả tờ giả thú thông đồng với tên Lê-duy-Hoạt là lý-trưởng áp triện vào để chực hưởng gia-tài của người ấy. Con riêng người dân bà ấy đi kiện, nên tòa Nam-án tỉnh Hưng-yên phạt tên Văn và tên Hoạt mỗi tên 6 tháng tù. Tòa Thương-thẩm y án phạt hai tên nhưng cho tên Hoạt được hưởng án treo.

HAY CHO XÃ-HỘI

Một phòng khám bệnh cho người nghèo khó của quan Đốc tờ Bi-cơ-man (PIQUEMAL) tại phố hàng Bông số nhà 178, 7 giờ rưỡi đến 9 giờ, chủ nhật ngày lễ nghỉ.

Tòa Thương thẩm. — *Giá mao tiêu tiền công.* — Tên Trần-đình-Thời là phó lý và tên Trần-đình-Thi là ký-mục ở làng Nam-dư thuộc huyện Thanh-trì thông đồng với nhau trích lấy 2 mẫu ruộng công đem cầm cho một người lấy 100 đồng chia nhau mà trong văn tự cầm lại lấy lời mạo cả tên những người ký-mục khác nữa. Tòa Nam-án tỉnh Hà-đông phạt tên Thời 1 năm tù và tên Thi 1 năm tù án treo và bắt hai tên phải bồi 50 đồng lại cho dân. Tòa Thương-thẩm bỏi xong hoãn lại để nghỉ án.

Cái ăn-man-ghé-gớ-n. — Vì chuyện bất bình tên Ngô-thị-Tiến là mẹ chồng Thị-Châm cãi nhau và chửi nhau với mẹ đẻ thị ấy vì thế tên Trương-văn-Sếp tức Nếp bèn mẹ lại cãi nhau với vợ là Thị-Châm. Đến đêm hai mẹ con thông mưu với nhau vào buồng lấy dao đâm chết Thị-Châm tức đương nghỉ mệt. Đoạn rồi không xác bỏ xuống hồ. Song lại sợ lộ thì tên Nếp và tên Trương-văn-Á tức Kính ra vớt xác lên khiêng về vườn nhổn. Tòa Nam-án tỉnh Hanam phạt tên Nếp, thị Tiến mỗi tên 15 năm khổ sai và 15 năm quản thúc tên Kính 5 năm khổ sai và 5 năm quản thúc. Tòa Thương-thẩm ấy xử phạt tên Nếp và thị Tiến nhưng tha cho tên Kính vì xét là tên ấy bị sai mà làm, chứ không can gì việc ăn mạng.

Làm chứng giả. Một người tên là Thị Thực có tự một người tên là Thị Teo, không có tiền trả gán bằng trừ... sau rồi lại đi kiện là tự tiện bắt bằng của thị ấy mà tên Ng văn-Hiến làm chứng cũng nhận là Thị-Teo bắt đồ bằng. Đến lúc xét ra thì là tên Hiến làm chứng gian. Tòa Nam-án tỉnh Hưng-yên p xử tên Hiến 6 tháng tù Tòa Thương-thẩm giảm lội cho tên ấy xuống 3 tháng tù.

Ăn trộm mía đánh chết tuần. — Đêm hôm mồ g 7 tháng 7, tổ tên Trần-văn-Thư chèo thuyền đến bãi làng khác ăn trộm mía. Đến lúc tuần làng có mía đi tuần đến bắt thì lũ tên Thư đánh chết mất một người tuần và ba người khác bị thương nặng, rồi chèo thuyền trốn. Tòa Nam-án tỉnh Hà-nam phạt tổ Trần-văn-Thư, Lê-v Chèo mỗi tên 10 năm khổ sai và 5 năm quản-thúc, tên Trần-v-Mẫn tức Thư, Ng-v-Ngần Trần-v Y tức Hồng, Trần v Hòa mỗi tên 5 năm khổ sai và 3 năm quản thúc, tên Đỗ-văn-Khẩm tức Chí và Trần-văn-Puiên mỗi tên 3 năm tù và 2 năm quản thúc. Tòa Thương-thẩm y án.

Bán phiếu quốc-trái của công dân. — Tên Bùi-văn-Tiến là lý-trưởng làng Đại-trạng tự tiện bán phiếu quốc-trái của làng lấy tiền tiêu việc riêng. Tòa Nam-án tỉnh Bắc-ninh phạt tên Tiến 2 tháng tù, 40 đồng vạ bắt phải bồi trả lại những phiếu bán lậu. Tòa Thương-thẩm giảm tội tù xuống một tháng, tha tiền phạt, nhưng bắt tên ấy phải trả số tiền phiếu công lãi nữa.

Chứa đồ đạc ăn cắp. — Tòa Nam-án tỉnh Sơn-tây phạt tên Ng-v Hán 6 tháng tù về tội ăn cắp một cái hòm đồ đạc của một người tên là Kiều-v-Hợp đáng giá 200 p. Còn tên Ng-v-Khiêm bị cáo ăn cắp đồ thì được tha vì xét không đủ lẽ. Tòa Thương-thẩm tăng tội tên Hán 1 năm tù và bắt phải bồi 100 đồng cùng trả đồ lấy cho sự-chủ.

Giết chết đầy tớ. — Đêm hôm 13 Avril 1922 tên Vũ-v-Kiết là trưởng-tuần cùng với tên Hoàng-đình Bối là tuần đinh đi tuần gặp một bọn ăn trộm. Bọn ấy thấy tuần, chèo thuyền

Phòng khám bệnh

của quan Thầy thuốc tây

Phố hàng Đèo nhà hòa (hue des Pipes) số nhà 8 ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 7 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Cấm các bệnh nguy hiểm và trẻ con 6 tuổi.

Xe hỏa chạy bằng ánh sáng của mặt trời. — Một nhà báo-học tại thành Nêu-ước bên Hoa kỳ là M. Bernard Gruelman vừa mới cho một chiếc xe-hỏa chạy thử bằng ánh sáng mặt giời, không dùng đến củi đến than gì cả, ông dùng một thứ kính riêng bằng đồng thu các những tia sáng vào mấy kính rồi chiếu những tia ấy vào một cái ống nước, nước tự nhiên sôi lên thành hơi mà khiến cho máy chạy.

Nếu cái phương-pháp ấy mà thực hành được thì chẳng phải là một cái hạnh-phúc lợ thường cho nước ta ra? Vì rằng những cái ánh sáng mặt trời thì xứ ta là một xứ giàu nhất hoàn cầu vậy.

Ai tin. — Bản-quán được tin buồn rằng Mme Đỗ-thị-Huyền trợ giáo tại trường Nữ-học phố Hàm long vừa lọ thế sáng hôm nay và đến sáng mai thì đưa đám. Bản quán có lời chia buồn với quý-quyến và các viên nam nữ giáo sư trường Hàm-long.

Việc bỏi một ăn cướp ở làng Lương-yên. Quan Dự-thẩm Hanoi vừa ủy quyền cho sở mật-thám xét lại một lần nữa về việc mấy tên hàng đỗ bỏi nhọ mặt và cởi trần vào cướp nhà một người làm mấy sở Điện-bắc tên là Ng-v-Độ ở làng Lương-yên mà bản báo đã đăng trước.

BÁN XE AUTO FORD

Xe tối lắm, có nhiều đồ dùng vào xe. Hỏi tại số nhà 8, phố hàng Cót Hanoi. 3591

Cuộc du lịch vịnh Hạ-long. — Bản-báo tiếp được bài sau này :

Đến ngày 20 21 Mai 1923 này các hội-viên hội Bắc-kỳ Công-thương đồng-nghiệp sẽ đi du-lịch vịnh Hạ-long, do ông Lê-ngọc Giầu, phó nhiệm-trưởng bản hội tổ-chức. Các hội-viên hội chánh và các chi hội gần cùng gia-quyến đi đông lắm. Cuộc du lịch này đi bằng chiếc tàu *« Rabis »* của công-ty Chalandage. tàu có cắm cờ treo đèn, kết là rất lịch sự trong tàu lại có các hội-viên hội « Nhã-hoa » mà ông Nguyễn-Long Kiểm soát ấy-viên của bản-hội là hội-trưởng có đàn sáo nhã nhạc cho khách đi lịch được thêm vui.

T. lai cảo.

Mấy cái trộm cắp. — Ng-thị Lai vô nghề nghiệp, nhà ở hàng Khoai không số và Ng-thị-Ba 23 tuổi vô nghề nghiệp cũng ở cùng nhà ấy ăn cắp mấy cái áo đáng giá 25 đồng của Mme Ng-thị-Thanh ở hàng Gai thì đã phải bắt giam.

Tên Vũ-huy-Mỹ 16 tuổi vô nghề nghiệp, vô gia cư, bị bắt được trong mình đất 29 đồng bạc, khai nhận là ăn cắp của mẹ nuôi là Ng-thị Tài ở Nam-định phố hàng Đồng số 22 thì đã phải bắt giam.

Việc đánh chết người. — Chiều theo giấy ủy quyền của quan chánh án Ha-đông thì sở Mật-thám đã cho xét việc tên Lưu-đình-Duyệt phạm tội đánh chết người.

Du đãng. — Tên Ng-v-Khánh 30 tuổi, Bồ kinh-Châu 19 tuổi và Vũ-v-Năm 17 tuổi đi du đãng đã bị bắt giải vào Tòa-án.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Trận mưa to — Hôm lâu nhà quê ta mong mưa mãi, cầu đảo thế nào cũng chẳng được mưa, thì đã lấy làm lo cho mùa tháng năm này lắm. Cái quang-cảnh đất rẻ nhũng khô thiên-đ ồng ra trước mắt rồi, như vậy ai mà chẳng kêu ca lo ngại. Nhưng may sao, từ hôm bước sang tháng này đã có vài trận mưa tưa chưa thấm thía vào đâu, song hoa màu cũng nhờ có giọt nước thiên ân mà tươi tốt. Sẽn ngày hôm qua, buổi sáng còn mặt trời chói lọi, đến trưa thì thấy rầm, mãi đến quá bốn giờ mới lác đác mưa, rồi độ non nửa giờ nữa mới thật mưa một trận đào để cho mãi tới bây giờ nước lối mới ngớt. Đường xe cao rào, có nhiều cống nước là thế mà vì trận mưa to quá đến nỗi ngập lụt cả thì chắc rằng ở nhà quê là cũng thỏa lòng khát-vọng bấy lâu. Trời còn đang mưa mãi cho đến trưa hôm sau chưa tạnh hẳn...

Riêng quan-ôn có thiệt. — Cũng vì trận mưa ngày hôm qua to quá mà ngày hôm nay trong thấy nhiều ông quan-ôn rách cả quần áo mũ-mãng. Có lẽ trời đã được biết các ông xuống trần làm việc thanh những quá nên trời dặng cho trận mưa để hầy bớt đi, chứ không có tới khi các ông bết bạn đem về nhiều thuyền bè voi ngựa thì chết đâu cho hết!

Hỏi các nhà cầm quan ôn ơi, trời đã biết mà trách quở các quan-ôn rồi đấy chắc từ giờ trở đi các quan-ôn không đám làm càn nữa đâu, miễn là ta nên biết trước mấy mươi mẹ các quan-ôn thường dùng hai ta « ân hận, ở bẩn » phải phòng bị cho cẩn-thận, thì dù cái oai « chết đích, chết bạch cần các quan-ôn cũng không làm gì nổi ta nữa. Bài tế ta còn phải hoài tiền đặt lot thêm đợ mặt! đợi mặt lễ..., các nhà càng ôn ợ !

Một nhà ba đứa ăn cướp. — Tên Phạm-v-Khoi 14 tuổi, tên Vũ-v-Tang 33 tuổi, và tên Hoàng-v-Liên 17 tuổi đều là môn hộ M. thầu-khoán Trần-đình-Tuệ 37 tuổi, ở đường Bonnal số 63, đồng mưu ăn trộm của chủ nhân 62 viết và quần áo đáng giá tất cả 66 p 50.

Vật rơi. Ngày hôm nay ở ấp Cầm có người lại nộp một cái ví da trong đựng cái bình thuế thân và cái biên lai thế sưu để tên Vũ-đương-Mô mà người lấy nói rằng đã nhặt được ở đường cái.

Lật đuà. — Tên Trần-kỳ-Long 27 tuổi, bán thịt ở phố Lò-lợn canphạm vào luật ngày 1er Août 1905, nghĩa là đã sát-sinh lận thuế, thì nay mai sẽ phải đệ ra tòa án xử.

Đánh người. — Cái chú Ao-yuong-Soi, 30 tuổi, làm nghề tài-xế, nhà ở phố Bắc-ninh nay mai cũng phải ra trước công môn để đối tụng về việc chú đánh tên phu-xe Phạm-v-Sáo có thương tích.

Hai gia-đình. — Tấn kịch « Hai gia-đình » sắp diễn tối thứ ba 22 Mai này tại rạp chớp bóng Gaumont phố Bần-cầu để lấy tiền giúp các cửa hoa-sinh mồ hội Khánh-quốc kỳ-niệm tiết ngày 2 tháng năm tà sau do ông Thầy-sơn Vũ-Lynh soạn, xếp đặt theo lối mới, tới lễ bình-dị mà văn-chương rất lưu-loát, là thực sự hiện thời, có lẽm cảnh éo-le, lại nhiều điều đáng thương cho đời mà lo cho thế-đạo, xem toàn kịch thì bình như ta ngồi xem việc đời hiện chuyện, trò đời đời, thay ở trên bức màn vậy. Đặng

TRUNG BẮC TÂN VĂN

ĐỒNG-HỒ BÁO THỨC

XIN XEM CHO KỸ | Hiệu ÍCH-KÝ

đông tuyết thực nhờ ơi thương hiền
lẫn lòng đón đẻo, mới có quang cảnh
ngày nay

Chén vai nhỏ bữa hôm nay,

Đồng 11 giờ các ngài lên 6-16 ra về, thì hiện ảnh Mỹ-chương có chụp một cái làm kỷ-niệm.

Việc đón quan Công-sứ mà được

QUẢNG-NGÃI

Thời tiết. — Đã cuối tháng ba mà khí trời vẫn còn ẩm-ẩ, chưa thấy cái

HIỆU PHÁP

Ký-ky-ki thương hạng

Mua về kim có chất độc-quang

BẢO-HÀNH 5 NĂM

Giá..... 5 $ 00

BÁN TẠI HIỆU:

A. PERROUD (Nhà xanh)

39, Phố Paul Bert. — HANOI

2000

Rượu-bổ-đào:

TONIQUE TONKINOIS

Có từ chứng-chỉ ban khen của HOANG-THƯỢNG

Xin xem-xét và so-sánh cho kĩ kẻo nhầm to !!!

Ngày mai ở không nên tiếp Khách đánh tiếng ba, lão Hội-đồng phong tôi chân nhà rằng

Những ông đến được không cần MONTÈS

ra đóng, có chỉ vào mặt thì rượu đã đã là ngon đúng quá rồi, đáng nên gia trọng, trước lạc phá tử gì cũng gọi được phong chế-đông đã là thành-ý.

Kham thảo.

Bởi vậy đã kê-cứu theo thứ thổ và tính-chất người dương Đông mà chế ra, cho nên người bản xứ già, trẻ, đều dùng được cả! Xưa nay chưa có ai lại dùng mà chê được! *Giá bán rất rẻ: 2$25 một chai lớn; từ sáu chai giá lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bán-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lu mắt thiên-hạ và trò chơi cho trẻ-con, lại kể những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS

54, Phố Tràng-tiền, 54

HANOI

Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này.

LỜI ĐỔI CHỖ Ở

Kẻo nhầm lộn mua hàng, khi đổi chỗ ở, muốn báo quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho bản-quán cái giấy quản báo, nhưng lại thế nào thì biên rõ rằng vào đấy, về gửi theo hai bản (2 $ 20, bằng tem cũng được) để chỉ tiền giấy quản khác.

Nếu bỏ lỗ không gửi tiền theo thì cứ để nguyên như vậy báo nhất trí gửi luôn.

Mừng nào lại quá mừng ngày nữa chăng

Sửa công đức ấy ai bằng.

Xin có nhời chúc mừng làng Hội-xá và mong mỏi các làng khác đều nên theo cái gương tốt ấy.

Mai-liên-tử lại cảo

HẢI-DƯƠNG

Thể thao — Trường Công-ích ở tỉnh Hải-dương phỏ Đông-thuận mới được phép quan trên cho hai người lính rỗi đại thể thao giúp trường ấy bởi vì số học-sinh ở đấy cũng đông.

Cũng theo như trường Pháp-Việt mỗi tuần lễ hai kỳ: hôm thứ hai và thứ sáu Ng-văn-Giai lai cảo

Quan Công-sứ đi kinh lý — Sáng hôm thứ ba 15 Mai vừa rồi, quan Công-sứ mới Bonchet đại-nhân cùng với quan Tổng-đốc Tứ đại-nhân có về kinh lý hạt Chũ-giang.

Đúng 8 giờ ba khắc, 6-tỉ hai ngài tới nơi, thì quan huyện sở tại cùng các chức dịch ra đón tại hoàn-môn, dựng cách huyện lỵ độ non một kilô-mét. Dứt tiếng pháo chào, 8 người lính khố-xanh bồng súng đi trước, rồi đến đội bát âm đưa 6-tỉ hai ngài về huyện.

Sau khi quan huyện sở tại đã giới-thiệu các viên chức rồi, thì quan Công-sứ có hiểu-dụ một hồi lâu rất là minh-bạch. Đến hơn 10 giờ các ngài lại sang thăm trường Pháp-Việt bản hạt, nhà trường hôm ấy cũng có kéo cờ chào, các học trò đều vui-mừng vì được hoan-nghênh một vị đại-thần đến hạt. Ngài có xem xét học-trò hồi lâu, rồi có một cậu ở lớp nhất đứng lên thay mặt cả trường mà đọc mấy lời bằng Pháp-văn chúc tụng ngài:

Bẩm quan Công-sứ,

Nhân dịp may này, chúng tôi có thể thông thanh mà tỏ giãi tấm lòng biết ơn của chúng tôi đối với Chính phủ Bảo-hộ.

Nhà trường chúng tôi đây, lập ra đã 2 năm giời, nay được quan lớn đến thăm tận nơi là tỏ rõ, thật là vinh-dự cho chúng tôi biết bao! Các thầy giáo chúng tôi đã tận tâm tận lực, ra công chỉ bảo chúng tôi, nào là khoa-học, luân-lý, cách-trí, vệ-sinh, những mong cho dạy được khá, có thể theo chân nối gót mà bước lên chốn vẻ-vời rực-rỡ. Vả, chúng tôi cũng thấy lẫn tới bao nhiêu, lại càng phải cảm ơn Chính-phủ Bảo-hộ bấy nhiêu. Đối với việc học Nhà-nước rất là để tâm đến, dù tốn nhiều tiền của cũng không ngại. Cứ như lời các thầy giáo đã nói cho chúng tôi biết, nguyên về cái trường Chũ-giang này mà nhà nước đã chi tiền mất có nghìn thì đã rõ.

Bẩm quan Công-sứ,

Ngài tuy mới trọng nhậm hạt này nhưng chắc ngài cũng có nhiệt-tâm về việc học, vì sau khi ngài ở huyện ra thì ngài đến thăm ngay trường chúng tôi. Chẳng may cái trường mà ngài đến thăm hôm nay, lại chỉ là một cái đình cổ sân thì hẹp và nóc thì giột, thường làm ngài trở chân tới trong những ngày mưa to gió lớn. Không những thế mà thôi, thỉnh thoảng dân làng vào đám, chúng tôi lại phải nghỉ luôn, việc học cũng vì thế mà rèm bề mãn cuộc.

Cũ ngài là có cảm-giác quan là cha mẹ dân ở nay ngài về trọng nhậm hạt Hải-dương này, chính ngài là cha mẹ dân hạt này vậy. Chẳng ngài cũng mong cho ifi thiên-niên như chúng tôi đây, một mai sẽ được vẫn-minh hiển nhà. Chúng tôi nóc ao rằng một cái nhà trường ngày-ngà trăng-lệ hợp phép vệ-sinh, chẳng bao lâu sẽ dựng lại hạt Chũ-giang chúng tôi.

Cho được tỏ rõ tấm lòng biết ơn của chúng tôi đối với ngài một lần nữa, thì chúng tôi xin cố gắng học hành chăm chỉ cho đáng gọi là con hiền dân thảo.

Đại-pháp vạn tuế!

Đại-nam vạn tuế!

Đọc xong, học trò đều vỗ tay rồi quan Công-sứ rõ đáp lại mấy lời, đại khái ngài lấy làm vui mừng vì được nhân dân hoan-nghênh ngài một cách trọng-thể và ngài có giảng cho học trò nghe về Minh-chết của người Pháp. Ngài nói người Pháp rất là tôi bụng, biết thương người hèn, che kẻ yếu, không như những dân Đức hèn mạt giã-man kia. Ngài khuyên học trò nên chăm chỉ học hành, để sẽ học trò sang năm sẽ được tăng hơn lên. Ngài có hứa sẽ số cho làm một cái nhà trường cho hàng huyện.

Mong rằng quan sớ tới có thể làm cho dân-gian được nhờ, thì thực là may mắn cho dân lắm vậy.

Mai-liên-tử lại cảo

NAM-ĐỊNH

Ai tin — Quan Trung-úy Fraisson vừa tạ thế đêm hôm 13 Mai, giữa lúc trong dinh quan Đốc-lý mở cuộc khiêu vũ mừng ngày hội Jeanne d'Arc. Chưa rõ vì bệnh gì mà quan trung-úy mắc chứng nhức-nhối. Buổi sáng lúc điểm binh ngài cầm cờ đi đầu hàng quân thì coi vẻ trắng hiện lắm. Bởi vậy ai cũng lấy làm kinh sợ và thương tiếc ngài lắm.

Sáng hôm 15 đã làm lễ cất đám rất trọng thể. Các quan binh cùng các quan văn đi đưa đám đông lắm, khi đến huyệt, quan Đại-tá Croit, quan Thiếu-tá Bordessoule và quan Trung-úy Margot có đọc bài điếu-tang.

VIỆC KINH-ĐÔ

Đánh mạng mình với cọp. — Chuyến xe 5 giờ 45 phút chiều hôm 12 Mai ở Tourane ra Huế có chở một người dân ông bị cọp vồ quào, xé cả cái chân bên bên, trầy thịt bày xương ra ngoài, chở đến Huế để đem vào nhà thương điều trị.

Người đàn ông ấy nhà ở Phường-nhứt, xóm Mây, làng An-nông, huyện Phú-lộc. — Nói ấy là một xóm ở gần núi mà nhà người đàn ông ấy nhân vì trời nóng-nồng cứ ma-mãi. Trong nhà cả thảy bốn người: hai vợ chồng và hai đứa con, như ý dân hà con nít ngủ trong buồng mà người đàn ông ngủ ngoài, khoảng trời con cọp vào tâm cắng mà xéo, dợi mình thức dậy bèn vớ được cái cột nhà đứng co với cọp và la lớp cứu. Kẻ xóm chòng nghe la chạy đến và đánh đuổi cọp, thời nó mới chịu thả người mà thong-thả. Ghê gớm thay! mong tay nó sắc như dao, làm một cá tại, đo xương, mà me đỏ ra lênh láng. May sao sức lực người ấy mạnh khỏe và cũng là người quen thói vác rừng rú, không sợ hoài sự thú ấy bao nhiêu mới con sống sót được, nếu người kế khác thời cái sự đã đủ chết, huống chi lại còn bị quào cẩu dương khỏe nữa.

Nói ấy xa gần lắm, nên ra đến gia thời vừa chuyến xe chiều. Vậy khi đến nhà thương thời quan thầy thuốc điều-trị, chắc là bảo được tánh mạng vô sự, mà cũng phỏ có phương thuốc hay thì mới cứu được chớ khỏi. Nếu như để cho ta điều trị sự bỏ-dưỡng thời còn lâm sự rồi ro quá.

Ở các miền gần nơi, thường có cái hổ hoạn, tử tiết đến nay vẫn nghe có luôn mà chưa nghe ai giết được loài ác thú ấy để nó có nhiều hại nhân-dân mĩ.

Ở Thừa-thiên có làng Phú-bài, Quảng-trị làng Thủy-ba hai làng ấy có nghề săn cọp rất tài, như là đã có học được cái bí-phương của thiên-tiên vậy. Được gì quan trên sức ra chấn chỉnh nghề ấy lại để cứu dân. Thật là bạnh-phúc biết bao.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Mua hay là ăn cướp? — Bến quán nhân được hai lại cảo sau này, xin cứ nguyên văn đề giả báo, còn sự thực như thế nào không rõ, song nếu thực như, vậy thì cũng mong quan trên tìm cách trừng trị, cho kẻ nghèo đói khỏi phải những sự ba hiếp như đã nói trong bài sau này:

Khu một giờ rưỡi ngày 8 Mai 1923 ở chợ mới Phong-ỷ có hai chị con gái gọi là Lường và Dung trạc tuổi 18 20 và hai người già gọi là Ngụ và Đương đương khóc ai ai, chúng tôi mới lại, nghỉ là mất trộm cướp gì đây! Hỏi ra mới biết là hai cậu bếp trong đồn Phong-ỷ mua niếp hàng của mấy thị ấy. Xưa nay vẫn ngoa non: các cậu bếp mua của đáng một quan chỉ giá một tiền, của đáng một tiền chỉ giá một đồng, hễ kéo-cò thì các cậu ấy đề! Gành hàng vẫn chứng năm sáu quan tiền kêm, lận lội ba bốn mươi kilomètres đến đó, không ai bạn đoạt mà của mất, đón mang! Nếu các ả muốn ngăn trở điều gì thì lại cảm nhiều cách khổ cứa! Nên họ bắt làm sao cũng chịu. Vậy mong rằng quan sở tại, sẽ trừng trị mấy cậu tàm bậy như thế cho để những người bán hàng khỏi phải lo-lận.

Đ.T. lai cảo

VIỆC KINH-ĐÔ

Trâu bàng — Tuần trước có ba người bị trâu bàng trọng thương khiêng đến nhà thương điều trị. Nguyên ba người này đi đường với nhau người đi trước cầm đi, hai người sau dội nón, tức đương đi gặp con trâu đương ăn cỏ dọc theo đường thiên-lý; trâu thấy người cầm đi bỏ ăn chạy theo bàng, người nắy bỏ cơ không ngờ mà chạy, bị bàng lỗ trán hoảng hồn la lên, hai người đi sau chạy đến gỡ, con trâu đương bàng bàng luôn cả hai kẻ trấy nay người lăng cầm, máu me ghê gớm may sao giữa lúc ấy đông người bèn nhau đến đánh đuổi con trâu đi chỗ khác và cứu ba người khiêng lên nhà thương. May thay chỗ vết thương không nặng gì mấy, có lẽ chữa khỏi được.

Hương sa đã đề cho trâu bò nặng qua lại, thì rất là trở ngại cho khách bộ hành và nguy hiểm cho kẻ đi xe ngựa lắm; như mới rồi có cậu đi xe đạp gặp bò trở không kịp và phải, lỗ cả đầu bông cả xe.

Tưởng nên ngăn cấm kẻ chăn nuôi chớ nên cho bò trâu đi hoặc ăn trên đường nữa. Đồng rộng rừng nhiều thiếu chi chỗ cấm, mà phải chăn theo lối đường sá cho khách bộ-hành phải mang khổ như vậy! sự ấy nên ngăn cấm lắm thay!

VÂN-NAM-PHỦ

Thưởng hàm — M. Phạm-văn-Phúng và M. Nguyễn-huy-Ngạc đều là thông-sự tại sở Vô-tuyến-điện Vân-nam, vừa được ân-thưởng chánh cửu phẩm văn giai.

Sổ quyên cho Hội Việt Nam thanh niên

Tỉnh Bắc-ninh

Phủ Mỹ-đức : MM. Dương-tự-Nhu, tri-phủ 5 p ; Ng-v-Nhỡ, Ninh-lang, Đoàn-v-Bình, Trần-trọng-Nhân 4 p ; cộng 9 p.

Huyện Thanh-oai : MM. Phạm-chu-Trinh, tri-huyện 2 p ; Tô-v-Đỗ Kiều-tri-Thức 1 p ; cộng 3 p.

Huyện Đan-phượng : MM. Phạm-quang-Hanh, tri-huyện 5 p ; Ng-tri-Hoa 3 p ; Ng-khắc-Xương, Đỗ-khắc-Thỉ 4 p ; Ng-khắc-Hưng, Ng-Trần-Ng-doãn-Khang, Ng-khắc-Mẫn, Ng-trọng-Lộc, Ng-tinh-Sáng, Trần-như-Hinh, Ng-hữu-Châu, Ng-v-Thư, Ng-danh-Hiệu, Lê-văn-Phú, Ng-duy-An, Ng-khắc-Bền, Ng-v-Đạc, Ng-v-Thoại, Phan-v-Kỳ, Chu-văn-Khanh, Ng-hữu-Khuyến, Ng-đức-Tài, Lý-bá-Cường, Trần-Ngữ, Ng-v-Ưng, Chu-v-Chế, Đỗ-huy-Tuấn, Hoàng-v-Quỳnh, Phi-học-Ưu, Ng-v-Quỹ, Ng-v-Nghi, Ng-hữu-Lân, Ng-danh-Ngôn, Ng-danh-Phổ, Ng-danh-Khuyến, Ng-thụy-Đan, Ng-hữu-Ôn, Ng-mông-Định, Ng-trọng-Hộ, Phạm-v-Hợp, Lương-văn-Huề, Lương-phú-Trân, Đàm-xuân-Hương, Đỗ-v-Kỷ, Bùi-v-Trước 43 p ; Ng-khắc-Lợi, Ng-chi-Lương, Ng-đình-Dư, Ng đình-Sen, Ng-hữu-Thể, Ng-văn-Đạt, Ng-hữu-Hàn, Trần-v-Khai Ng-v-Vũ, Ng-duy-Trạch, Ng-viết-Thư, Ng-hữu-Nghị, Đoàn-v-Liên, Ng-hữu-Viễn, Ng-viết-Đức, Bùi-v-Tốn, Bùi-văn-Chi, Bùi-v-Phúc, Bùi-v-Ngọc, Bùi-trọng-Dung, Bùi-văn-Tiến, Bùi-trọng-Hộ, Ng-v-Chân, Ng-v-Giảng, Bùi-v-Hợi 12 p.50 ; cộng 67 p.50.

Huyện Phú-xuyên : MM. Nghiêm-duy-Ninh, tri-huyện, Ng-đình-Giám, Vũ-minh-Châu 30 p ; Kiều-thanh-Đàm 3 p ; Vũ-v-Mộn, Tạ-v-Thiên 4 p ; Phạm-quang-Doãn, Ng-hữu-Mẫn, Cao-v-Cảnh, Lê-v-Dần, Ng-v-Đệ 5 p ; cộng 42 p.

(Còn nữa)

Ở Hanoi, phố hàng Giấy, số 58

Mở đã hơn 20 năm, bán các thứ sách học chữ Pháp, chữ quốc-ngữ, các thứ chuyện ta, giấy tây 8, 4, 5 cân, ngòi bút, mực bột, quản bút ba đầu đen, bút chì, sổ bà-đầm, bìa ngũ sắc, giấy vẽ, sổ croquis, tây Đâu-bò, vân vân.

Buôn ở bên Tây, hàng tốt, giá rẻ, buôn bán thực thà đâu cũng biết.

2054

Công-ty điện-khí Đông-pháp

Cây-cối ở gần các giây cái dẫn điện vào các nhà xén cành không được cẩn thận, gây nên lắm sự rủi-ro.

Vậy ông Chánh Giám-đốc công-ty điện-khí xin có lời công-bố mọi lẽ để các nhà mua điện biết.

Xin các ngài cho xén ngay cây-cối, khiến cho tỉ dụng điện cho đến cành cây phải cách ít ra là một thước.

Các ngài mua điện muốn nhờ Công-ty làm giùm việc lấy cũng được.

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được báo biết rằng: tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các tiệm-quí ông nào mua thì gửi tiền cho: hễ kỳ-hạn sẽ tiếp gửi theo giấy mua thì khỏi quên không trả lời. Mua báo thì tính từ tuần hoặc tháng một thôi cho gọn.

MỚI XUẤT BẢN SÁCH

LUẬN - NGỮ

Của ông cử Dương-bá-Trạc dịch

Giá mỗi quyển..... 0$20

Tiền cước mỗi quyển... 0.12

Ai muốn mua hay là hỏi gì thì xin cứ viết thư cho ông quản-lý nhà in của bản quán là:

Monsieur Bùi-Xuân-Thành

63, Rue du Coton, Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài được biết rằng: phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats-postes); chứ dùng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem già-thư (timbres-postes), từ thứ 0$.10 (0$04) trở xuống; chớ dùng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

TIỂU-THUYẾT

BA NGƯỜI NGỰ-LÂM PHÁO-THỦ

(Lịch-sử tiểu-thuyết nước Pháp)

Soạn-giả : **Alexandre DUMAS**

Dịch-giả : **NGUYỄN-VĂN-VĨNH**

Mỗi tập (32 trang) **0$15** (tiền cước 0$08)

Trọn bộ (24 tập) **3.00** (tiền cước 0.35)

Ai mua xin gửi thư và mandat cho :

M. BÙI-XUÂN-THÀNH

Quản-lý nhà in Trung-Bắc-Tân-Văn

61-63, Rue du Coton, 61-63

HANOI

Kính nhất hợp thời

GỌNG VÀNG VÀNH ĐỒI-MỒI

Cả cước mỗi cái 3$50 và 2$50

Hộp bằng alluminium 0$70

BÁN TẠI

TONG-YUNE-TAI

49 Phố hàng Ngang, Hanoi

2049

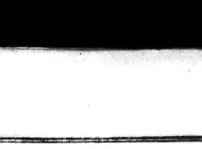
華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

號八十牌門海蒲行內河京東

Chúng tôi kính-trình các quý khách biết rằng nay chúng tôi mới có mang : 1° Một hạng đồ nga rất tốt như là quả cầu chạm rồng, vòng, điếu hút thuốc lá, điếu, vân vân.

2° Một hạng nhưng kinh đồ có ở thứ mặt, một đen một trắng, một vàng, mài mài tô cây, vân vân. Lại có cả nhiều kính tượng bằng vàng tây, gọng hoa vàng, gọng đồi mồi, vân vân; quý khách đến bỏ mà đeo những chiếc kính này thì hợp phép vệ sinh lắm lắm.

3° Một hạng đồng-hồ quả-quít đeo tay, đồng-hồ treo tường, đồng-hồ báo thức, đồng-hồ chăm-chăm, vân vân.

4° Một hạng chiếu sớ đèn sớ, lọ sớ, bát sớ, hộ sớ đã thấy-tiêu hay là bày cảnh cũng được và tốt hình vẽ vàng.

Kính mời các đồ nữ trang, chân kim, ngọc ngà, vàng thì không kể, chắc các quí khách đều đã thường cả rồi.

Cẩn-cáo

HIỆU PAO-VA

Phố Hàng Bồ, số nhà 28, Hanoi.

泰 NAM-THÁI 南

26, Quai Clémenceau, 26

(Tức là phố Bờ-sông, số nhà 26)

THUỐC THỤT

Injection Peyrard

GRANDS MAGASINS REUNIS

(HIỆU GỖ-BA CỐ)

·Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!·

Do Viện Nghiên Cứu Hán Nôm thực hiện. Nguồn: Thư Viện Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

26, Quai Clemenceau, 26
(Tức là phố Bờ-sông, số nhà 26)
HANOI

Bản-hiệu có bán gỗ lim cây, gỗ lim phiến, gỗ lim xẻ thành khí, các thứ gỗ tạp, gỗ sơn, gạch xây tường và bán cả bàn ghế, tủ bằng lim, bằng gụ. Lại có nhận cả đóng các thứ đồ-đạc và các thứ lối cửa.
Hàng tốt giá hạ.

NAM-THÁI
Kính-cáo.

Injection Peyrard
d'ALGER

Trong 232 người ở rập thì 231 người khỏi về thứ thuốc này
(Theo tờ trình của viện thần-thuốc ở Alger)

BÁN TẠI:
SPÉCIALITÉS PEYRARD
46, Rue de Constantine — HANOI

GRAND MAGASIN RUONIS
(Hiệu Gõ-đa cũ)

GIÁ MỖI LỌ:
Lọ nhỏ 3 75
Lọ vừa 6 00

Chứng đau xương,
Chứng mạch máu sưng,
Chứng đau mạch máu tụ lại,
Các chứng đau quả tim.

Mụn sưng ở mạch máu lâu đã 5 năm mà dùng thuốc này trong 1 tháng là khỏi.

NHỮNG LỤC TRỞ VỀ GIÀ
thì thường thấy vàng đến tóc hoi khô tinh, hay chóng mặt, nhức đầu, đau thận, đi lão, một vài bệnh kín ở; còn nữ phần đàn-bà thì kinh chẳng nữ hay không đều mà lại sổ ra ra nhiều quá thì làm cho ai cũng phải sợ. Nhưng lắc nào nên dùng thứ thuốc:

Dépuratif Richelet

mà các danh sư ở hoàn-cầu điều chứng nhận rằng hay. Dùng nó thì chẳng vào lòng kinh ngoại lại đến, không có làm đau đớn gì cả. Thuốc này lại rất hiệu trong khi chữa các chứng đau xương, lở mồm ở các huyệt quản nề của chứng ở ngoài da như là nẻn lão, mụn con, nốt mẩn làm cho người nào mắc phải thì ngứa khó chịu lắm; Thuốc này bán ở các hàng tạp hợp to và các hàng tiệm xét.

Xe nhà và xe cho thuê
POUSSE-POUSSE SAIGONNAIS

Société Fre de Transports — Hanoi
7, Boulevard Rabillot, 7.
Téléphone N° 23 2008

Bỏ rẫy lại sắp đến mùa bức nóng và lại sắp sinh ra những bệnh ngoài da bệnh ngứa, bệnh lở vân vân... cũng là bệnh đau xương và bệnh đau mạch máu.

THUỐC DÉPURATIF SENSAL

là một thứ thuốc chế riêng để dùng cho người xứ nầy ngày nay thực là một thứ thuốc độc nhất vô song, để trị các bệnh ấy.

Cũng lại một thứ thuốc thần hiệu để trị bệnh giang mai kinh niên hoặc mới mắc.

Hiệu Bảo-chế E. CHASSAGNE

59, phố Paul Bert, trước cửa hiệu Gô-đa trông sang, Hanoi

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!

Rượu bổ-đào : TONIQUE TONKINOIS

Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng quí-khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so-sánh và xuy-xét thì sẽ mới rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-đào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc rất rẻ tiền và rất quí để trị các chứng bệnh như: kém ăn ngủ, mỏi mệt, com-yeu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình, lại rất là bổ sức cho đàn-bà đẹ, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn! Vì thế thứ rượu này đã được vô số tờ chứng chỉ là công-hiệu.

Giá bán 2$25 một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ hoa-hồng.

Hiệu Bảo chế MONTÈS, 54, phố Tràng-tiền, Hanoi.

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU (hiệu đầu nai)

Bệnh hạo môn, kèm xác, vẩn đuổi, đều là những bệnh người ta thường hay mắc phải, vì làm lụng quá hay lo nghĩ nhiều. Bệnh làm cho kém bẩn chân huyết đi mà chính chân huyết ấy cũng lại còn yếu đi nữa. Vậy ta cần phải bồi bổ ngay vào chân huyết. Muốn bồi bổ cho chân huyết thì không còn thuốc gì hay bằng thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu nai). Thuốc này vừa bổ vừa sống khỏi bệnh yếu đuối, mỏi mệt, xấu mặt, tạo mồm sau khi mắc khỏi bệnh giập, bệnh sốt rét những bệnh lâu năm.

Thuốc này làm cho chân huyết bình phục lại như thường và lọc cho huyết được trong trẻo. Đàn bà sau khi ở cữ mà dùng thuốc này thì cũng tốt lắm, bổ nết cả mọi đường hay sức khỏe.

Các ông bác-sĩ đều bảo thuốc này là một thứ thuốc rất tốt để chữa khỏi kể có hàng nghìn hàng vạn người.

Ở các hàng bào-chế lớn đều có bán cả.
2056

Nhà Bán-đồ « TẦM-TẦM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có đầu từ tám giờ sáng.

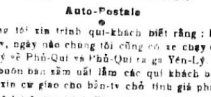
CHANSON & THIBAULT
58, Rue Paul Bert, Hanoi

Bản-hiệu có bán các thứ máy hát mới về rất rẻ, rất tốt và rất đẹp, và lại có cho thuê cả máy hát và các thứ đĩa, tiếng Bắc, tiếng Huế, tiếng Saigon, tiếng Tàu, tiếng Tây.

Bản hiệu có bán cả các thứ điếu rất đẹp, rất tốt và hợp cách vệ-sinh.

Nay kính cáo.

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY
Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

Auto-Postale

Công-ty chúng tôi xin trình qui-khách biết rằng: kể từ mồng năm tháng giêng tây năm, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên Lý về Phủ-Qui và Phủ-Qui ra ga Yên-Lý. Ở Phủ-Qui có 3 phiên chợ là Ba buôn bán rất lắm các qui khách muốn bán ở đây đi lại có hàng-hoá gì xin cứ giao cho bản-ty chở tính giá phải chăng.

Các qui-khách đi lại đường Vinh-Đôngha nên đi xe tho thì được cẩn thận hơn, nhưng ka lấy về nên cẩn ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm ấy, xin liệt qui khách đánh giây thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giây thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ Hiếu thì đánh giây thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare; mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giây thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare.
2012

548

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Cho này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối đàn-từ, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các đọc-giả.)

NGUYỄN-BỈ-MỤC dịch thuật

Nói xong, tức khắc vào cung để bái yết thái-phi. Nguyên *Lưu-qui* lấy vợ là *Bàng thị*, con quan lại-bộ thượng-thư, cha mẹ mất sớm, chỉ có một em trai, toàn-gia đều nương nhờ *Lưu-qui* cả.

Lưu-qui sinh được ba trai một gái. Con gái tên gọi *Diễm-tuyết*, vốn người có tài thông minh, *Lưu-qui* vẫn dạy cho học. Ba cậu con trai còn bé. Bà *Đậu-hàm-hương* thì rất yêu-qui nàng *Diễm-tuyết*, nàng muốn điều gì, bà cũng theo lời.

Nàng *Diễm-tuyết* lúc bé thường vẫn theo thân-phụ là *Lưu-qui* lên thiên-văn-đài. *Lưu-qui* trỏ bảo các vì tinh-tú thì nàng có ý ghi-nhớ, thành ra cũng hiểu biết thiên-văn.

Nàng *Diễm tuyết* vốn tính điềm-đạm, hay xem sách-vở, lại nhiễm cái tư-tưởng « Yếm thế », những muốn bỏ nhà đi tu tiên. Cũng đã có lúc tỏ ý cho cha mẹ biết, nhưng chỉ vì ba em còn bé, cho nên chưa dám dứt chân.

Bấy giờ nàng *Diễm-tuyết* thấy tỏ-mẫu là bà *Đậu hàm-hương* sắp vào cung, mới tươi cười nét mặt mà thưa rằng :

— Đêm qua tôn-nữ có xem thiên-văn, thấy sao Thái-bạch suốt đêm ngang trời, đó là cái tượng sắp đổi ngôi đại-bảo, nhưng sao Tử-vi còn thấy sáng tỏ thì vận-mệnh thiên tử vẫn được vững vàng. Cái tai ách này chẳng qua chỉ trong vài ba năm, sẽ lại tránh khỏi. Tỏ-mẫu nên nói để thái-phi biết, xin thái-phi cứ yên lòng, chớ có lo-ngại.

Bà *Đậu hàm-hương* cười mà bảo rằng :

— Con bé này mày lại hiểu biết thiên-văn à! Vậy thì ngôi sao thượng hoàng nay ở phương nào? Ngôi nào ứng vào thái-hậu, còn *Hàng-hậu* thì tức là ngôi sao nào?

Nàng *Diễm-tuyết* đáp rằng :

— Sao ấy không hiểu ! ngôi sao thượng-hoàng bây giờ ở về phương tây, cứ theo phương ấy mà đi thì sẽ tìm thấy, nhưng ngày nay thời giờ chưa đều, tất phải đợi trong 5 năm nữa. Ngôi sao thái-hậu bây giờ mây kéo tối dầm, quả nhiên là đang bị bệnh, nhưng mong được có sao thái-dương chính chiếu thì chẳng lo-ngại gì. Mới khi tôn-nữ theo thân-phụ lên thiên-văn-đài mà thân phụ trỏ cho xem thì trông thật minh bạch.

Lưu-qui nói :

— Quả như thế thật! Con bé này nó trông các vì sao, có phần lại tinh hơn tớ!

Bà *Đậu hàm-hương* lại cười mà bảo *Bàng-thị* (vợ *Lưu qui*) rằng :

— Con bé này khôn-khỉnh quá, sau này tất phải hơn người! Chưa biết anh-chàng nào tốt phúc mà được cùng cháu gái ta kết duyên loan-phượng.

Bàng-thị phu-nhân nói :

— Con bé này hay xem thiên-văn quá, thành ra ngày ngốc cả người, chỉ muốn đi tu tiên. Bây giờ nó vẫn thường ăn chay. Con có mắng nó mấy lần thì thân phụ nó lại bảo rằng : « Người ta mỗi người một chí-hướng, ta không nên cưỡng. Hướng chi một người tu-tiên đắc-đạo thì cả họ đều được phi-thăng, chứ có can chi mà ngại! » Vậy ngày nay xin bà phải nghiêm-cấm nó mới được.

Bà *Đậu hàm-hương* nghe nói, bảo nàng *Diễm-tuyết* rằng :

— Tôn-nữ ơi! Tôn-nữ năm nay còn đang đầu xanh tuổi trẻ, có sao đội nhiễm cái tư-tưởng chán đời. Phàm những kẻ xuất gia đầu phật, học đạo tu-tiên, phần nhiều là bởi có sự uẩn-ức trong lòng, phẫn chí bỏ đi, để cầu tắm thân cho được thoát nợ. Nay tôn-nữ không có điều gì thất ý, trên thì cha mẹ doàn viện, dưới thì đàn em hãy còn nhỏ tuổi. Cái thân nghìn vàng ấy, còn phải gác gương trong, treo giá ngọc, để chọn lấy người đẹp lứa vừa đôi. Đã là người có học thức ít nhiều thì cái tư-tưởng chán đời kia, ta chớ nên nhiễm.

Đang nói chuyện thì có nữ-tỳ bưng mâm bánh đến, cả nhà cùng ngồi vào ăn. Khi ăn bánh xong, bà *Đậu hàm-hương* đội mũ mặc áo để sắp tiến cung. Cỗ mở trống rong, tiễn bộ hậu ông, cũng đường đường là một vị thái-phu-nhân. Nếu năm xưa không bẽn lòng thì tiết thì ngày nay sao có được cái vinh-dự nầy.

Khi đến phủ *Triệu-vương*, thủ-môn-quan vào báo, bà *Mai-thái-phi* cho hai tên cung-nữ ra đón vào Bà *Đậu-hàm-hương* làm lễ triều-kiến, bà *Mai thái-phi* mới ngồi uống trà và bảo rằng :

— Thái phu-nhân ơi! chẳng hay có sao đã lâu nay thái phu-nhân không vào cung thăm tôi ?

Bà *Đậu-hàm-hương* nói :

— Nhân vì thần-thiếp bị bệnh đã một tháng nay, bảy giờ mới bình-phục. Trong lòng thần-thiếp vẫn nhớ mến thái-phi, lại nghe tin vương-phi sắp lâm-sản, vậy nên thần thiếp vào đây để thỉnh an.

Mai-thái-phi nói :

— Hai vợ chồng *Triệu-vương* đêm ngày tức trực ở đây, tôi sục chừng về phòng nghỉ thì *Triệu-vương* không nghe, cứ bảo vợ về, còn mình thì đêm nào cũng ở lại đây, quần quít như đứa con thơ, nghĩ thật ngộ cười. Tôi nay phiền-muộn trăm chiều, dọ bảo gió cho thượng-hoàng về đây thì hoa may bấy giờ lòng tôi mới yên được.

Mai thái-phi nói xong bai hàng nước mắt lại chảy xuống dòng dòng. Bà *Đậu-hàm-hương* đứng dậy khuyên can mà rằng :

— Thái-phi ơi! nếu thái-phi cứ khóc lóc mãi như thế nầy, để đến nỗi *Triệu-vương* những lo cùng phiền mà bỏ cả học-nghiệp thì bà chẳng nỗng phụ cái lòng trông cậy của thượng-hoàng và thái-hậu lắm ru! Vậy xin thái-phi nghĩ lại, chớ nên mua lấy những sự bi-thương vô ích ấy làm gì.

Mai-thái-phi thở dài mà đáp lại rằng :

— Tôi cũng biết như vậy, chỉ vì trong lòng chưa xót thì nước mắt khôn cầm, dẫu muốn cố gượng làm khuây mà không thể làm tài nào cho được. Nay thái-phu-nhân đã nói, tôi xin vâng lời, nhưng thái phu-nhân có ở đây với tôi, họa may tôi mới giải được cơn phiền muộn. Và *Triệu-phi* sắp đến ngày lâm sản thì thái-phu-nhân cũng ở đây mà trông nom giúp cho.

Bà *Đậu-hàm-hương* vâng mệnh ở đây để trông nom hết thảy mọi việc trong cung. Còn việc ngoài thì đã có *Lưu-qui* cưỡng-quản, chỉ hiềm một nỗi chưa chọn được người nào trung-đồng, để làm nguyên-soái mà chưởng quản binh-quyền.

Lưu-qui sực nghĩ đến *Vệ-đăng-bưu*, mới nói với *Bàn-vương* sai *Chúc-nhân* đi triệu, lại vừa gặp lúc *Vệ đăng-bưu* mới đánh quan khâm-sai xong, *Chúc-nhân* không dám lưu lại, phải về trước để phúc chỉ.

Chưa đầy một tháng thì *Vệ-đăng-bưu* tới nơi, trước vào yết kiến *Lưu-qui*, sau vào yết-kiến *Triệu-vương*. *Triệu-vương* thấy *Vệ-đăng-bưu* tướng mạo khôi ngô, râu dài người lớn, biết là tướng tài, có ý trọng đãi.

Lưu-qui nói với *Triệu vương* phong *Vệ-đăng-bưu* làm chức nguyên-soái để chương quản 5 nghìn vệ binh. *Vệ-đăng bưu* khéo phủ-dụ quân-sĩ, đem ngày luyện tập, không hề trễ-biếng chút nào.

(Còn nữa),

Certifié l'insertion — Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn — Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Năm thứ mười mới, số 30 tháng 1848 — MỖI SỐ : 0$02 — ngày THỨ BAY 19 MAI 1928

Trung Bắc Tân Văn